

Okuyucu Mektubu

YENİ GÖRÜŞLER - ESKİ GÖRÜŞLER

Dr. A. Hamdi AYTEKİN*

(Okuyuculara küçük bir not ya da önsöz:

Bu yazı Toplum ve Hekimin ciddiyetine uy-
mayabilir. Ancak olan bitenlere, yazılan çizilenlere
bakıldığında gülmece penceresini de ara sıra kul-
lanmanın zararlı olmadığı kanısı uyandı bende. Eğer
okumak zahmetine katlanırsanız, BEN dediğim, ya-
zımın kahramanındaki TRANSFORMASYONU,
GLOBALLEŞMENİN kişiliğe yansıyışını göz-
lemleyebilirsiniz. BEN, kendine olan hayranlığını,
kendisine ait olmayan fikirlere bağlılığını o derece
ileri götürmesine karşın, ısrarla önceki prensiplerine
sadık, ancak yeni yaklaşımlara açık olduğunu sa-
vunmaktadır. Oysaki savundukları ve inandıklarının
kendi geçmişinin bir evrimi olmadığını, yeni bir
dünya görüşünün ürünü olduğunu yine kendisi iti-
raf etmektedir).

Toplum ve Hekim dergisini ilk yayımlandığı yıl-
lardan beri, kısa süreli kesintilerle de olsa okurum.
Dergide yayınlanan yazıların görüşü ilk başlarda
BENİM görüşümle tam bir uyum içindeydi. BENİM
görüşlerimin, dergide yayınlanan yazılarla aynı doğ-
rultuda olmasından çok, onların BENİM doğ-
rultularında olması doğrudur. Çünkü BEN, herşeyin
en doğrusunu bilirim. Önceleri pek fark etmedim
ama, yazıların içeriği zaman içinde BANA göre de-
ğişmeye başladı. Yazıların hemen tümünde, BENİM
görüşlerimden ufak tefek sapmaların ortaya çıktığını
gözlüyordum. Çok da emin değildim ama, bu BENİ
huzursuz ediyordu. Bir süre bekledim, belki bu fark-
lılık kaybolur diye... Ancak olmadı, farklılıklar artık
göz ardı edilemez hale gelmişti. Kendi görüşlerime
olan güvenim tamdı, ancak yine de gizli gizli ken-
dimi sorguladım, hayır BEN her zamanki gibi hak-
lıydım: BENİM görüşlerim bana aitti ve doğ-
ruydular.

Bu arada ülkenin sağlık durumu açısından bu-

lunduğu kötü konumdan kurtarılması için çok ça-
ğ-
daş bir anlayışla düzenlenen, doğrusu göz ka-
maştıran bir ortamda gerçekleştirilen kurultaylara,
toplantılara katıldım. Daha önceleri, görüşlerimizin
tıpa tıp aynı olduğu bazı kişilerin oradaki görüşleri,
BENİM tartışmasız doğru olan görüşlerime uy-
muyordu artık. Hatta, biraz şaşkıncı da olsa bu ki-
şilerin "bazı kişiler" olmayıp, çoğunlukta olduklarını
da fark ettim zaman içinde. Bu kurultayları dü-
zenleyenlerin onları da çağrılmalarının yanlış ol-
duğunu biliyordum.

Daha önceleri aynı BENİM gibi düşünen, BENİM
gibi görüşleri olan çok iyi tanıdığım arkadaşlarımın,
dostlarımla düşünceleri artık BENİMKİLERE ben-
zemiyordu. Bir zaman bunun geçici olduğunu, her-
şeyin düzeleceğini, yine öteki görüşlerin BE-
NİMKİLERE benzeyeceği günlerin geleceğini dü-
şündüm. Ne mümkün, zaman içinde, özellikle Top-
lum ve Hekim'de çıkan yazılarında dostlarım, fi-
kirlerini şiddetle savunmaya devam ettiler. Bazı yazı
sahipleri ile daha önceleri nasıl aynı dü-
şündüğümüzü (daha doğrusu onların nasıl BENİM
gibi düşündüklerini) şaşırarak izliyordum.

Bir defasında bütün cesaretimi toplayarak birine,
kendilerinde adeta bir salgın hastalık gibi yayılan bu
düşünce değişikliğinin nedenlerini sordum. Garip
garip yüzüme bakarak asıl değişikliğin BENDE ol-
duğunu (hatta bu değişikliğin dönekliği ça-
ğırıştırdığını ima ederek), kendilerinin gerçeği ve ülke
çıkartmalarını savunduklarını ileri sürmezmi. Daha da
ileriye giderek değişmediğini savunduğu fikirlerinin
toplucu özetini de verdi. Bu açık konuşmada iyice an-
ladımki, eski düşünce arkadaşlarım, BENİM gibi dü-
şünmeyerek çağın gerisinde kalmışlar, globalleşen
dünyamızda bir dinazor olarak kalmanın azim ve
gayretiyle, artık ortadan yok olmuş ideolojilerin nos-
taljisi içinde eskimişlerdi.

Bu BENİ epey üzdü. Ne de olsa eski dost idiler.
Dahası gerçeği bilmeyen genç kuşaklara kolayca ula-

* Uludağ Üni. Tıp Fak. Halk Sağlığı Anabilim Dalı
Başkanı, Prof.

şıyorlar, koskoca bir örgütü ve onun yayım organlarını ellerinde tutabiliyorlardı. Onların çağdışı fikirlerinin karşıtı olan BENİM fikirlerim, bugünkü dünyamızı yönlendiren, yarını da yönlendirecek olan fikirler değildir? Bunu onlara yılmadan, bıkmadan anlattım. Anlatmaya devam edeceğim çünkü bu BENİM misyonum ve BEN, bilgi ve deneyimim sayesinde sahip olduğum gerçekleri anlatıyorum.

İsterseniz bir nebze burada da söz ederek sizleri de aydınlatayım:

Sağlık dediğimiz şey soyut bir kavramdır, tanımlı bile doğru dürüst yapılmamıştır. Herkese göre değişir. Özellikle tedavi edici kısmı çok pahalıya patlamaktadır, kalkınmış, gelişmiş ve globalleşmiş ülkeler bile sıkıntıdayken, kalkınma yolundaki ülkeler zaten kıt olan kaynaklarının bir bölümünü sağlığa ayırarak kalkınmalarını niçin engellemektedirler? Onların kalkınmalarını geciktiren en önemli olay anlatıldığı gibi Dünya Bankası, IMF gibi uluslararası fedakarlık abidesi kuruluşların onlara dayattığı söylenen (ne ayıp) ilerici ve gerçekçi politikalar değildir (İşte gerçek ilericilik), sağlığa ayırdıkları paydır. Önce kalkınma gelir, o arada bazılarının fedakarlıklar düşebilir, hastalandıklarında ilaç, hekim, hastane bulamayabilirler, olabilir. Adı üstünde "fedakarlık" yapılmalıdır. BENİM dedem Yemen harbinde tek postalının deriden yapılma bağcığını kemirmiş. O sayede BEN şimdi maruf bir Amerikan ayakkabısı giyebiliyorum. Evet, önce kalkınma gelir, sağlık sonradan gelecektir. Kalkınma ile birlikte sağlık ya da sağlık ile birlikte kalkınma masallarına inanmayınız, önce kalkınma olacaktır.

Şu soyut sağlık kavramı kadar soyut hastalık kavramını ne yapmalı? Düşünün bir kez; milli geliri düşük ve dağılımı bozuk bizim gibi ülkelerde devlet sağlık hizmeti de üretmemiş. Bu çağ dışı kavram bir nostaljidir, koca bir ideoloji ile birlikte yıkılıp gitmiştir. Eğer size hala ABD ve bazı Avrupa ülkelerinde devletin sağlık hizmeti ürettiğini söylemeye kalkışan varsa kuşkuyla bakın. Kuşkulanın, kuşkulanın. Hem ABD'nin geliri ne kadar? Onu düşünün, uzaya gittiklerini düşünün, Haiti'de, Şili'de (Pardon Kuveyt'te) yok yok Bosna'da (işler iyice karıştı galiba) neler yaptığını düşünün, o ülkenin yanlış yapamayacağını göreceksiniz. Bu arada 38 milyon ABD yurttaşının sağlık güvencesinden yoksun olduklarını söyleyeceklerdir (bunu da nereden öğrenmişlerse). Doğru olsa bile size ne! O ülkenin iç işlerine müdahale etmeye ne hakkınız var?

Sağlık hizmeti, özellikle tedavi edici hizmetler hızla özelleştirilmelidir. Bunun sonucunda hizmetin pahalılaşacağı büyük kentlerde toplanacağı gibi, ilkel fikirleri savunanlara inanmayın. Bu denenmiş midir? Denenmeden bilimsel sonuç çıkarmak bilim dışı değildir? Hastaneleri satın, hizmeti ancak parası

olana verin, parası olmayan küçük paketler içinde program-bağımlı mikro soft Windovs (Bunlar ne?) hizmet verin. Bir defa deneyin ne olur.. Başarı kesindir, çok çok zayıf bir olasılık ama, işler sarpa sararsa, Devlet büyüktür (büyük müydü), güçlüdür (güçlü müydü) yaptığını, kırdığını, döktüğünü tamir eder. Her şeyi geri alır, kaldığınız yerden devam edersiniz.

Sağlık hizmetinin eşitlik ilkesi ile sunulmasını isteyenlere soruyorum: kaba eşitlikten anlaşılana nedir? Cevap veremediniz değil mi? Hoş cevap verseniz bile BEN duymadım, görmedim. Hem zaten bu konuda BENİM dediklerim doğrudur, başka doğru olamaz, çünkü doğru bir tanedir. Bırakın bu dinazor göz-lüğünü, eşitlik kelimesi eski büyüleyiciliğini yitireli yıllar oldu. Siz hala o eski anlamını mı alıyorsunuz? O halde dinleyin şimdi: BEN uzlaşmacı bir adamım eşitlik diyorsanız olsun, olsun ama adaletli biçimde olsun... Hemen kabul ettiğinize sevindim, aslında BENİ iyi anlasanız öteki fikirlerimin etrafında da toplanırsanız, ama bunu şimdilik geçelim. Adaletli dediğimiz şey adalet içinde demektir, adliye adaleti gibi değildir. Yani şimdi yüz milyonlarca lira vergi ödeyen ve yüz milyarlarca lira para kazanıp ekonomimizi ayakta tutan birisi ile baldırı çıplak bir memur (pardon) hizmetten aynı ölçüde yararlınsın?.. Adil olanı, satın alma gücü yüksek olanın sağlık hizmetinin de en iyisini almasıdır. Sonunda sağlık hizmeti de hizmetler sektöründe, taşımacılık, turizm, reklamcılık gibi bir hizmet değildir? Sağlık hizmetini bu niteliği ile görmeyenlerin globalleşen dünyamızda yerleri yoktur.

Herkesin sağlık hizmetlerinden yararlanması doğaldır, ancak bu yararlanma doğal olduğu için doğa kanunlarına göre gerçekleşebilir. Açıkcası, sağlık hizmetinin iyisini alabilmek için doğa kanunlarına göre güçlü olmanız gerekir, sağlığı bozuk bir insanın güçlü olması beklenemez diyorsanız o sizin fikrinizdir, BENİM fikrime uymadığı için de geçerli ve doğru değildir.

İnsanın güçlü olması her zaman mümkündür ve insan bunu; sizin de hemen anladığımız gibi, çeşitli yollardan sağlayabilir.

Atalarımızın her dediği her zaman doğru değilse de özellikle yahni üzerine söyleneni derin anlam ve önem taşımaktadır. Ucuzunun bile yavan sulu olduğu söylenen yahninin bedavası, bizdeki sağlık hizmetine benzer. O nedenle sağlık hizmetlerinin bedeli kullanıcıdan mutlaka çatır çatır alınmalıdır. Böylece hem yahni tatlanmış, hemde sağlık hizmetleri kurtarılmış olur. Karşılıksız hiç bir şey olmaz, bu konuda pek çok deyim vardır ama sağlık için bu daha da önem kazanmaktadır.

Devletin bin bir mihnetle topladığı vergilerin,

sağlık hizmetine kaynak olarak kullanılması kadar ekonomiyi olumsuz etkileyen bir faktör düşünülmez. Zaten çok güçle toplanan vergilerin tekrar kaynaklarına dönmesi kadar akılcı bir yaklaşım yoktur. Hem Atalarımız BENİM de doğru bulduğum bir sözlerinde "Her şey aslına rucû eder" dememişlermidir? O sözün o anlama gelmediği konusundaki itirazlara inanmayın, zira doğrusu BENİM dediğimdir.

Herkes sağlık hizmeti istiyorsa bedelini mutlaka ödemelidir, ödemelidir ki sağlığının kıymetini bilsin, garanti süresi içinde bir bozulma olursa gidip ücretsiz bakım ve tamir yaptırabilsin. Evimizdeki elektrikli aletlerin bile bir sigortaları varken sağlığımızın sigortası olmaması yaşamsal açıdan çok tehlikelidir. Ufak bir sağlık kaçağı her an büyük bir yangına (pardon) bozukluğa yol açabilir.

İşte bu görüşlerdir ki bugün çağdaş, global ve uygar dünyanın etrafında kenetlendiği görüşlerdir. Kim ki bu görüşleri beğenmez o çağ dışıdır hatta toplum düşmanıdır.

BENİM değiştiğimi ileri süren eski dostlarım aslında kendileri rölatif olarak değişmiş ve dinazorlaşmışlardır. Hala direnmeyi sürdürmeleri anlaşılır gibi değildir. Ancak dinazorların otla beslenmeleri ve kafalarının vücutlarına göre oldukça küçük oluşu bu direnci biraz anlaşılır kılmaktadır. Ama tarihsel gerçek asla çarpıtılamaz: Dinazorlar dünya yüzünden kalkmışlardır, bunlar da kalacaktır. Gelecek hepimizin, globalleşmeye, özelleşmeye vb. yeni yükselen değerlere inanmış hepimizin olacaktır. Çünkü bu BENİM fikrimdir ve doğrudur.